

BUTLLETÍ del GRUP d'ESTUDIS SITGETANS

Any XXXIX

Febrer del 2014

Nº 148

On era el monestir de Garraf

Ignasi Mª Muntaner

Un dels problemes no resolts de la geografia sitgetana és la localització del monestir de Garraf¹ perquè, malgrat ser un monestir relativament important, en el qual hi degué haver, en certes èpoques, una desena de canonges i que tenia una església amb quatre altars², sembla que no ha deixat rastre.

Per a resoldre aquesta incògnita, sembla que hagi de ser lògic recórrer als mapes que es van fer quan el monestir, o almenys les seves parets enrunades, encara existien. Estic parlant dels mapes de la quadra de Garraf, que la Pia Almoïna va encarregar en el segle XVI a Nicolau Credença, mapes conservats a l'arxiu de la catedral de Barcelona. En el primer mapa de Credença, el de 1571, sembla, però, que el monestir no hi és.

Dic sembla, perquè en un lloc estratègic, sobre el turó on hi ha les ruïnes del Castellot, al nord de l'actual poblat de Garraf, algú va enganxar, en cert moment, una rosa dels vents, de paper, dibuixada a ploma, i el monestir podria ser a sota. Però que hi sigui, no és més que una hipòtesi, una possibilitat que només es podrà comprovar si, alguna vegada, algú decideix aixecar aquest pegat de paper i veure què amaga. Ara bé, de la mateixa manera que quan s'aixequi el paper potser sortirà el monestir, també és possible que el que hi hagi –i això és el que crec jo– sigui

un dibuix del castell avui encara existent i la indicació “castell de Garraf”.

Antoni Pladevall diu, a l'article dedicat a *Garraf, priorat de*, a la Gran Enciclopèdia Catalana³ que, del monestir, “només en resten unes escasses ruïnes”. No diu on són, però les úniques ruïnes –i ben visibles–, que hi ha a tot l'antiga quadra de Garraf, són les del Castellot i, per tant, cal entendre que és en el Castellot on Pladevall situa el monestir. A més, tinc constància que la seva afirmació prové del que li va dir un informador, que, posteriorment, ha reconegut que no tenia arguments sòlids a favor d'aquesta localització. Hi ha un altre autor que també situa el monestir de Garraf al Castellot es tracta de Rafael Mateos: “La qüestió, per a mi, és prou clara..., podem assegurar que la ubicació exacta del monestir correspon a l'actual Castellot de Garraf”⁴.

En canvi, jo crec que la tal ubicació no és gens clara. En primer lloc, la superfície útil del Castellot és d'uns 65 metres quadrats⁵, i és impossible que en aquesta superfície hi hagués hagut espai suficient per a una desena de canonges i una capella amb quatre altars. Per tant, els que defensen la ubicació del monestir en aquest lloc, es veuen obligats a suposar l'existència d'edificis annexos⁶, però, al costat del Castellot no hi restes d'aquestes suposades construccions i, si hagues-

¹ Vg Rafael MATEOS AYZA: *Història de Garraf*, Sitges (Ajuntament de Sitges) 2003 p 45.

² *L'Amic de les Arts*, Sitges 1926-1929: 31.VIII.1928 p 206 ss. Joan LLOPIS Y BOFILL: *Ensaig històric sobre la vila de Sitges*, Barcelona (Hormiga de Oro) 1891 (reedició facsímil: Sitges (Grup d'Estudis Sitgetans) 1977), p 156.

³ *Gran Enciclopèdia Catalana*, Barcelona (Edicions 62 i Enciclopèdia Catalana) 1970-1980.

⁴ Rafael MATEOS o. c. p 45, vg p 15).

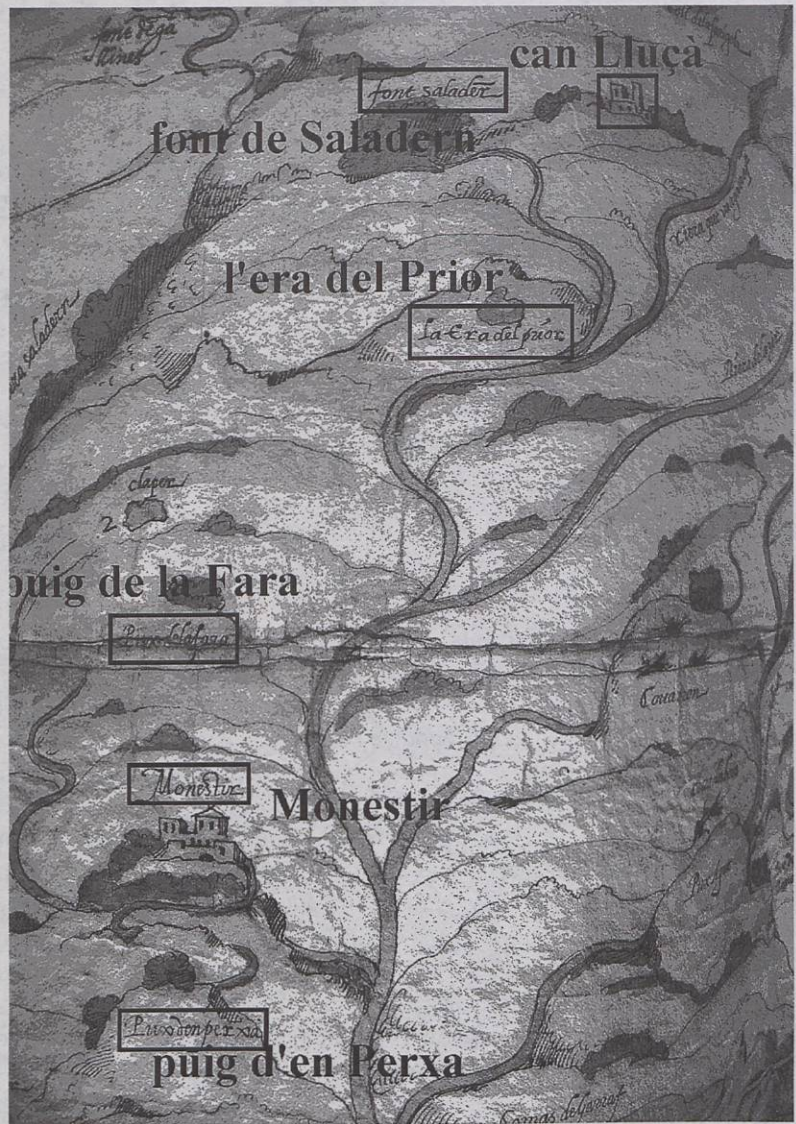
⁵ Vg el plànol a *Els castells catalans. Volum III*, Barcelona (Dalmau) 1971 p 943.

⁶ “La ubicació exacta del monestir correspon a l'actual Castellot de Garraf i que el suposat castell devia ser junt a l'edifici del monestir” Rafael MATEOS o. c. p 45.

sin existit, n'hauria d'haver quedat algun senyal, per petit que fos. A més, una llarga presència humana, de més tres-cents anys, en el lloc hauria deixat restes de ceràmica, claus, objectes, o trossos d'objectes, d'ús casolà, etc. Però els voltants del Castellet són estèrils arqueològicament parlant i no seria lògic que fos així si en el lloc hi hagués hagut un monestir.

Però, de mapes de la quadra de Garraf n'hi ha un altre, fet en 1586 per un altre dibuixant dit també Nicolau Credença, parent de l'anterior, i en aquest mapa sí que hi ha, ben dibuixat, el monestir. Aquest segon Nicolau Credença situa ben clarament el monestir a la carena que va de les penyes del Boc fins a can Lluçà, a mitja distància entre el puig d'en Perxa i el puig de la Fara. A la seva banda est hi ha el torrent de Garraf i a l'oest el torrent que baixa a desembocar al costat de la Falconera, el avui dit torrent de la Jonquera. A la banda nord del monestir hi ha una masia sense nom, que ha de ser can Lluçà perquè al seu costat hi ha la font Saladern, avui font de Can Lluçà o de la Mata. I sobre la mateixa carena, entre el monestir i can Lluçà, hi ha l'era del Prior, topònim que s'ha conservat i que es pot trobar a tots els mapes moderns de la zona.

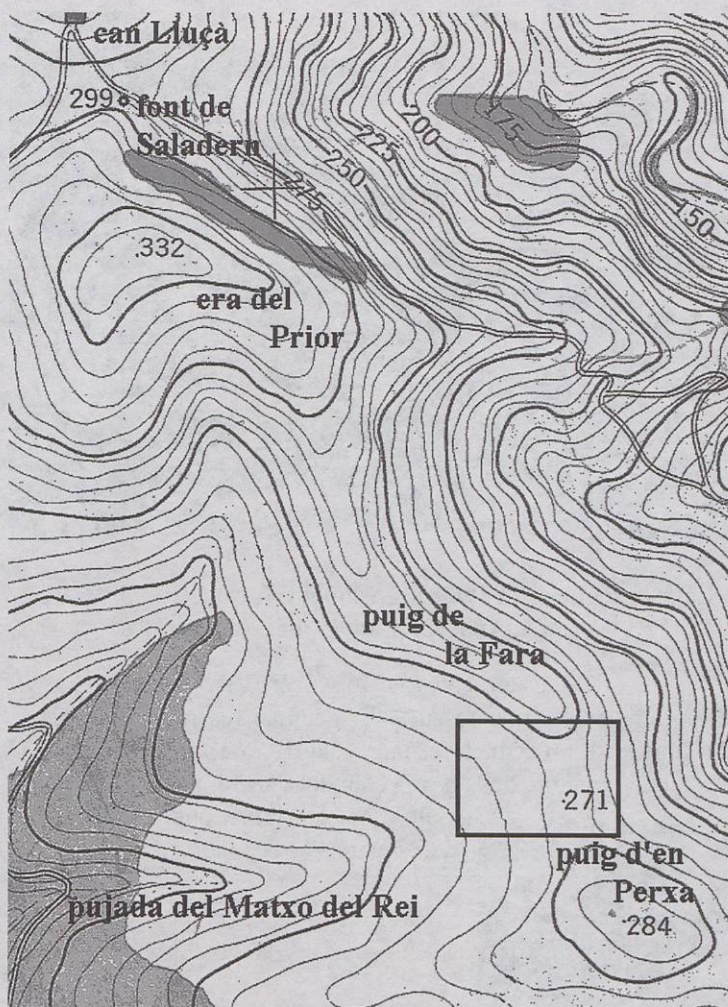
El lloc on el mapa de 1586 situa el monestir és perfectament localitzable. És un petit pla d'uns 150 per 200 metres de superfície, a 271 m d'altura sobre el mar, situat, com he dit, entre el puig d'en Perxa (281 metres) i el puig de la Fara (290 metres). S'hi pot arribar o se'n pot marxar amb facilitat per un camí en direcció oest, dit la pujada del Matxo del Rei, que des del pla esmentat baixa cap el fondo o torrent de la Jonquera, on enllaça amb la Carrerada, i seguint la Carrerada cap al nord-oest es pot anar a la plana i actual poblat de Campdàsens i seguint-la cap al sud-est es pot baixar al poblat de Garraf. Actualment, una pedrera que ha destrossat la muntanya ha arribat just a tocar aquest petit pla, on potser hi va haver el monestir, però sembla que per ara, l'ha respectat. Si, doncs, el mapa Credença de 1582 indica, de manera tan clara, el lloc on hi havia el monestir, per què, contra tota lògica, no se l'ha cregut ningú? Doncs, perquè en aquest lloc –contràriament al que passa amb el ben

Mapa de Nicolau de Credença on hi ha el monestir de Garraf

visible Castellet de Garraf– no hi ha restes de cap edifici.

No és, però, cert que no hi hagi res. No hi ha restes de parets, però sí que hi ha un important amuntegament de pedres, i, com que ningú no hi ha fet excavacions, no sabem si també hi ha restes de fonaments. Si no recordo malament, la primera vegada que vaig veure aquest munt de pedres tallades, en Salvador Picas em van dir que durant la guerra hi havia hagut un niu de metralladores, i que el nom del lloc era el de barraca d'en Pere Joan. Que no hi hagi restes visibles de parets i només pedres entra dintre de la lògica. Perquè, quin havia de ser el destí d'un monestir abandonat, com el de Garraf, amb moltes masies en les seves proximitats, sinó el de convertir-se en proveïdor de pedres ja treballades per als habitants de la quadra

Mapa modern en el qual el rectangle marca el lloc on hi havia el monestir de Garraf

de Campdàsens que volien fer, o ampliar, la seva casa? El munt de pedres que hi ha, ha de ser el que queda de les parets desmuntades i espoliades del monestir.

Penso que tenint en consideració totes aquestes dades, s'ha d'arribar a una conclusió per a mi força clara: cal prescindir d'hipòtesis sense fonament i d'idees preconcebudes i acceptar senzillament, fins que no es demostrï que no és cert, el que es dedueix del segon mapa de Nicolau Credença, que el monestir era dalt de la carena, no a baix a la plana. Només caldrà rebutjar aquesta idea si, fent una exploració ben feta del lloc, es demostra amb seguretat que allà no hi ha hagut mai cap monestir. I no sé si l'exploració urgeix, perquè la pedrera és a tocar i hi ha la possibilitat que creixi i ho destrueixi tot.

Una última anotació. Per què el monestir de Garraf, que sí que és en el mapa de Credença de 1586, no és el mapa del primer Credença, el de l'any 1571? Com ja he dit, els dibuixants d'aquests mapes son dues persones diferents amb idees diferents. En la segona meitat del segle XVI el monestir estava derruït i abandonat, i és possible que el primer Credença no cregués interessant, ni útil, fer-lo figurar al seu mapa i, en canvi, el segon Credença sí que ho va creure així.

La Fera foguera Evolució d'una peça patrimonial (i II)

Miquel Marzal i Ortiz

Segona etapa: 1958/60-1975

A partir dels anys 60, en les fotografies que hem pogut veure, la *fera foguera* apareix pintada amb escates. Tot fa pensar que aquest tipus de pintat es consolidà en aquesta etapa, com es pot veure en les fotogra-

fies dels anys 1961, 1963, 1968, 1972 i 1975. L'any 1972, el pintor Salvador Marcet pinta la fera foguera²³ d'un color blau intens, amb escates blanques i el nas, llavis, contorn dels ulls, orelles i escates de color vermell. La faldilla és del mateix color blau que el cos²⁴. El mateix 1972, Joan Pros i una colla d'amics van

²³ Sitges, *l'encant de la tradició* (2001). Sitges: Departament de Premsa i Comunicació de l'Ajuntament.

²⁴ Il·lustra l'article: Ripoll, Eduard, op. cit. (2007).

guanyar, a la colla de Joaquim Palma, que l'havia duta durant molts anys, la subhasta per a treure la *fera foguera* ²⁵. Tres anys després, el 1975, la nova colla farà una remodelació de la bèstia i li donarà l'aspecte que va tenir fins al 2010.

Tercera etapa: 1975/76-2010

Amb la remodelació feta a la *fera foguera* el 1975, se li va donar la forma i el pintat que va durar fins a l'any 2010 ²⁶. I el juny de 2003, Joan Pros, aleshores cap de colla, començà a construir, degut al deteriorament que la *fera foguera* patia en aquell moment, una rèplica de la bèstia. La iniciativa tingué el suport de la Comissió de Festa Major i Santa Tecla, que va subministrar els materials. La intenció era guardar l'original en el futur casal de la Festa Major i fer sortir la rèplica a les cercaviles, processons i correfocs ²⁷. Entre els anys 2004 i 2005, Joan Pros va construir la part frontal i la cua ²⁸. I el resultat

La fera foguera, el 1963, segurament durant el Llevant de Taula. Apareix pintada amb escates

d'aquesta reconstrucció va ser la *fera foguera* que va existir fins a l'any 2001, en què Josep Pascual i Peris va procedir a fer una restauració a fons, tant de l'estructura de la bèstia com del seu color, que s'aproxima molt al color original que li va donar el seu creador Ferrer Pino

Fotografia, anterior a 1977, de la fera foguera remodelada i amb el pintat habitual anterior al 2010

²⁵ Roca, Albert, "El drac de Sitges tindrà una rèplica idèntica", *L'Eco de Sitges*, 26/7/2003.

²⁶ Publicada al programa de la Festa Major de l'any 1977

²⁷ Roca, Albert, "El drac de Sitges tindrà una rèplica idèntica", *L'Eco de Sitges*, 26/7/2003.

²⁸ Ripoll, Eduard, op. cit. (2007).

Nota: A la primera part d'aquest article, en el número anterior d'aquest Butlletí, hi ha un error. Diu "En foren els padrins Jaume i Isabel Canals Casacuberta, de 5 i 4 anys respectivament, fills de Josefina Casacuberta i Antoni Canals", però, de fet, els germans Canals Casacuberta foren padrins dels nans, estrenats també el 1922.

Les creus de terme

Francesc Parra i Mestres

Una persona a qui agradi caminar, fer un volt o un passeig, pot trobar, al llarg de la seva caminada, alguna creu de terme, situada a l'entrada d'alguna població o com a límit d'un terme municipal. N'hi poden haver tantes com camins tingui la població i acostumen a estar decorades amb escuts heràldics o, més habitualment, amb un sant Crist esculpit a la creu, com és el cas de la creu de Ribes, en què la imatge està en part mutilada.

No s'ha confondre aquestes creus amb les creus de Viacrucis que hi ha en els carrers de moltes poblacions de Catalunya, situades a distàncies més o menys iguals, de manera similar a les capelles que marcaven el recorregut de l'antic camí Fondo que portava al santuari del Vinyet, que estaven situades damunt dels rústics murs de pedra que hi havia a banda i banda del camí.

Les creus de terme tenen un basament i un fust generalment de pedra, coronats per la creu que pot ser també de pedra, o bé de ferro. A més de la seva funcionalitat geogràfica, és a dir, la de marcar els límits de poblacions o de termes, les creus de terme tenien també la finalitat de protegir els camps i els conreus. Aquesta finalitat ja existia en l'antiguitat. La paraula *terme* ve de la paraula llatina *terminus*, que significa límit, però que també era el nom del deu romà que protegia les línies divisòries dels camps, i els pagesos representaven simbòlicament posant en els límits de les seves finques una pedra o una estaca, les quals, posteriorment, es van convertir en les nostres fites actuals.

Amb l'arribada del cristianisme, les creus de terme eren indrets des d'on es beneïa el terme, i particularment els camps i les futures collites.

Vegem un breu resum d'algunes de les creus documentades en el nostre terme municipal.

La Creueta

Antiga creu de terme, avui desapareguda. Estava situada entre el que avui seria la gasolinera i el restaurant Montgavina, on hi ha el revolt anomenat del barranc de la Creueta. Era una creu que indicava on s'acabava l'antic terme de Sitges.

La creu dels Pins Vens

Era coneguda també com la creu de Maig. Se'n tenen molt poques referències, però se sap que durant l'edat mitjana estava cap a les terres de Sant Quintí, en un lloc elevat. S'hi pujava en processó el dia 3 de maig de cada any, festa de la Invenció de la Santa Creu, i es beneïen

els camps.

La creu de Sant Josep

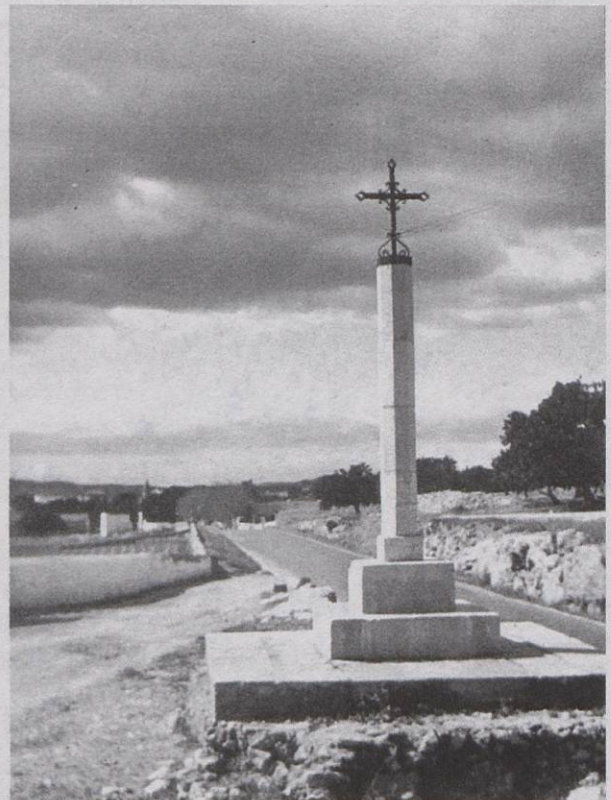
Estava emplaçada a prop de l'Estanyol, davant del mar i a prop del Cellerot, en el límit amb el terme de Miralpeix, prop del que és avui el carrer de Salvador Casacuberta. El 1450, era propietat de la vila de Sitges, gràcies a la Pia Almoïna. El 1917, la propietat era de la parròquia de Ribes. Fins a mitjans del segle XIX, en la diada de sant Josep, el 19 de març, s'anava en processó a l'Estanyol, a la creu, i des d'ella es beneïa el terme. Avui ha desaparegut.

La creu dels Grills

Assentada prop al mar, al cap de Grills, que és el cantó oest de la desembocadura de la riera de Ribes. Pràcticament no se'n sap res, només que el dia de sant Josep s'hi anava després d'haver anat a la creu de Sant Josep.

La creu de Ribes

És una de les més antigues de Sitges. S'aixeca a l'es-

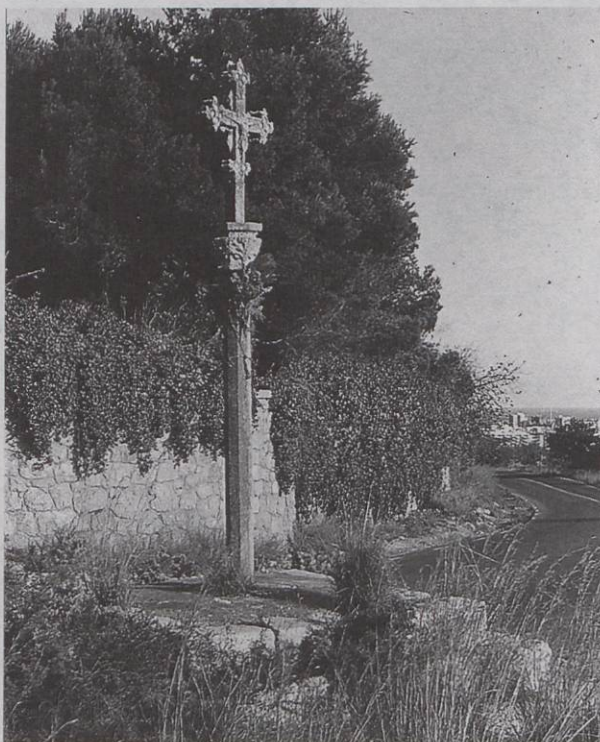

La creu dels Escarbats cap als anys 1940

guerra de la carretera que va de Sitges a Ribes i segueix fins a Vilafranca i Igualada. És al cim, a la banda de mar, del petit coll que comunica Sitges amb la plana de Sant Pere de Ribes. Data del segle XII o XIII i és d'estil gòtic. Sembla que en els seus principis, fou una creu de terme d'una finca particular i que posteriorment, quan van delimitar-se els termes municipals de Sitges i Sant Pere de Ribes, es va modificar el seu emplaçament erigint-la al lloc que actualment ocupa. La creu, el capitell i el fust són de pedra de Girona. En la cara de la creu que mira a la carretera, hi ha la Verge amb l'infant Jesús, a l'altra cara hi ha el santcris. Fou destruïda l'any 1936. Acabada la guerra Civil, fou erigida novament gràcies a haver-se pogut recuperar els trossos trencats de la creu i a l'interior es va posar una tija de ferro per a la reforçar-la. L'any 2005 la creu de Ribes va ser objecte d'una neteja i restauració. S'hagué de desmuntar-la i treure el ferro interior de sustentació, que estava força malmès i danyava la pedra.

La creu de Sant Isidre

És una creu molt recent. L'any 1954 un grup de joves en va posar la primera pedra i ja a l'any següent, el 1955, es va inaugurar, organitzant un gran aplec per celebrar l'esdeveniment. Està situada al puig d'en Boronet, molt a prop del puig de Sant Isidre, que és el que és una mica més baix, a la banda de mar, on estava emplaçada l'antiga creu de Sant Isidre, que va desaparèixer a finals del segle XIX. Antigament, en la

La creu de Ribes cap als anys 90

diada del sant s'hi anava en processó per a fer la benedicció del terme i dels conreus.

La creu de Sant Gregori o creu dels Escarbats

Situada junt a la carretera de les Costes, prop de les Cases Noves, és una de les poques creus que encara perduren. El seu nom doble es deu a haver estat erigida en honor a Sant Gregori, i també perquè es va aixecar entre els segles XVII i XVIII en una ocasió en què les vinyes de Sitges estaven amenaçades per una plaga d'una mena d'escarabat i, amb la invocació de sant Gregori, la plaga va desaparèixer. L'any 1868, durant la revolució carlina, la creu va ser destruïda i la varen transportar al corral d'en Falç, que era on avui hi ha la urbanització Llevantina. El 1910 fou portada al puig de les Forques, als terrenys de Jaume Espasa, fins que al cap d'uns anys es trencà. L'any 1929 en feren una de nova, a l'emplaçament actual, i si bé l'any 1936 va ser destruïda, als anys quaranta la tornaren a arranjar deixant-la tal i com la podem veure avui en dia. Fins ben entrat el segle XX, cada 15 de maig, festivitat de Sant Isidre, patró dels pagesos, des de la creu dels Escarbats es beneïa el terme municipal. De bon matí es feia una processó que anava des de la parròquia fins a la creu. Obrien el seguici la imatge del sant Crist, el rector i les autoritats municipals, darrere les quals anaven els pagesos i els hortolans de la vila.

La creu del Cap de la Vila o del Carrer Major

Situada a l'extrem nord del carrer Major, a prop del Cap de la Vila, no se'n sap gran cosa. Va ser traslladada a finals del segle XVIII.

La creu del Pou Vedre

Estava enclavada en les terres dites del Pou Vedre, on el carrer d'Espalter arriba a la plaça d'aquest nom, al costat de la porta per on s'entrava a la vila venint des de ponent. Aquesta creu l'any 1839 marcava el límit de la població en aquell sector.

La creu de les Tàpies

Situada a la cruïlla del carrer de les Ànimes amb el de Sant Isidre, consta almenys des del principi del segle XVIII. La creu té el nom de les Tàpies perquè així s'anomenava ve del barri que hi havia al costat, el de banda i banda del carrer de Jesús, quan tot aquest carrer eren horts tancats dins de la seva tàpia corresponent. Quan l'any 1879 es va fer la carretera i el 1881 el tren, a dalt de tot del carrer d'En Llopart, al costat del lloc dit les Cadenes i després les Barreres, on la carretera creuava la via del tren, va quedar un espai triangular que va semblar adequat per a col·locar-hi la creu de les Tàpies.

BIBLIOGRAFIA

Ferrando Roig, J.: *La Virgen del Vinyet*, Barcelona (Montaner y Simon) 1941

Muntaner, Ignasi M^a: *Els noms de lloc del terme de Sitges i de les terres veïnes*. Sitges (Grup d'Estudis Sitgetans) 1986

Muntaner, Ignasi M^a: *La Creu de les Tàpies*, Eco de Sitges 25.V.1996

Notari: *La creu de Sant Isidre 1980*, Eco de Sitges 25.X.1980

Soler i Cartró, Josep: *La Creu dels escarabats*, Eco de Sitges 19.V.1929

Soler i Cartró, Josep: *Les creus de terme*, Eco de Sitges 20.V.1934

Tutusaus, Joan: *Una creu d'esforços*, La Xermada núm 12 p. 35-36

Memòria de les activitats del Grup d'Estudis Sitgetans des del 12 de juny de 2011 al 24 de març de 2012

Estat de l'entitat

A data d'avui l'entitat està formada 308 socis. Des de la passada assemblea s'han produït 14 altes i 25 baixes (1 per defunció, 4 voluntàries i 21 per falta de pagament de la quota durant dos anys).

La junta directiva s'ha reunit un total de vuit vegades.

Activitats

El dia 23 de juliol de 2011, es va fer la presentació del llibre de Francesc Borderia i Soler *Històries dels cinemes sitgetans* a càrrec de Vicenç Morando i Tarrés.

Del dia 13 al 28 d'agost hi hagué l'exposició fotogràfica Col·lectiva 40è Aniversari de l'Escola de Grallers de Sitges.

El dia 21 d'agost, dins dels actes de la festa major de la vila, Alba Gràcia i Pañella va fer la conferència que tingué per títol *La història local a través dels versos del Ball de Diables*.

Del 4 al 18 de setembre, la secció fotogràfica va organitzar una *Exposició fotogràfica sobre els parcs Garraf / Olèrdola / Foix*.

Del dia 21 de setembre al 16 de novembre, el professor Joan Garcia Targa va impartir un curs d'arqueologia

El dia 24 de setembre es féu la conferència *La col·lecció d'autògrafs de Miquel Utrillo i Vidal*, a càrrec d'Elena Martínez Gay.

Entre el 15 i el 30 d'octubre, es féu en local de l'entitat una *Exposició Col·lectiva* dels membres de la secció fotogràfica.

El dia 5 de novembre *Jornada Terramar* amb diversos actes realitzats conjuntament en la Fundació Bosch i Cardellach de Sabadell.

El dia 12 de novembre conferència *Sitges: del totxo a la crisi: 16 anys de crònica local*, a càrrec de Vicenç Morando i Tarrés

El dia 3 de desembre, Vinyet Panyella presentà el poemari de Teresa Costa-Gramunt *Alba i cendra a París*.

El dia 10 de desembre, Àngels Parés féu la presentació del projecte de l'Institut d'Estudis Penedesencs Tots els noms i de l'obra de Ramon Arnabat *La guerra Civil al Penedès*.

El dia 17 de desembre, conjuntament amb el Grup Pessebrista de Sitges, Antoni Garí, membre de l'Associació Pessebrista de Vilanova i la Geltrú i de la Federació Catalana de Pessebristes parlà de *L'evolució del pessebre cap al diorama*.

El 14 de gener de 2012 es va fer la presentació del llibre de la Fundació Josep Cañas, amb textos de l'escultor penedesenc *Josep Cañas i Cañas, Espines i flors. Pensaments escrits al llarg de la seva vida 1905-2001*, a càrrec de Joan Jané, membre dels Amics de Josep Cañas, i de Pilar Tarrada, de l'IEP.

El dia 21 de gener 2012, Sebastià Giménez i Mirabent va fer una presentació comentada de fotografies sobre el tema *Sant Sebastià: 150 anys d'història*.

El 28 de gener, Enric Garriga, director tècnic del Consorci del Parc de Garraf, va parlar de *L'espai natural Costes de Garraf. Experiències de gestió i protecció*.

El dia 4 de febrer, conferència de Joan Iriarte sobre *La fotografia com a document històric*. Va fer la presentació, Andreu Noguero, president de la secció fotogràfica del GES.

L'11 de febrer, presentació del *Llibre de la Baronia d'Eramprunyà*, col·lecció de documents de la baronia publicats per Elena Cantarell, Mireia Comas i Carme Muntaner. Va fer la presentació Carme Muntaner i Alsina.

El dia 25 de febrer, Joan Daura i Montserrat Sanz, arqueòlegs que van identificar la mandíbula neandertal

de les Coves, van parlar de *Les darreres investigacions sobre la mandíbula de neandertal de Sitges*.

Del 25 de febrer a l'11 de març, la Secció fotogràfica del GES presentà una *Exposició col·lectiva* dels membres de la secció.

El 3 de març tingué lloc la VIII^a Trobada de Centres d'Estudi i de Recerca del Penedès, amb una conferència de Joan Santacana sobre les relacions entre l'arqueologia i la pedagogia.

El dia 10 de març, Rosa Maria Puig parlà de *Charles Deering. Un segle del Palau Maricel*.

Altres actes celebrats al local de l'entitat

El Grup d'Estudis Sitgetans ha cedit també el local a altres entitats col·lectius o persones per a la celebració d'actes:

El 27 de setembre cessió de la sala a Ómnium Cultural del Garraf per a presentar la seva constitució a la comarca.

Presentació pel Col·lectiu de Dones en l'Església del llibre *Una història necessària. 25 anys del CDE*.

El 19 de novembre, cessió del local a August Bover per a fer unes jornades de poesia.

Del 12 de març al 18, cessió de la sala per a les jornades anuals de patchwok.

Publicacions

Publicació del número 31 de la Col·lecció Estudis Sitgetans, el llibre, de Lluís Jou i Mirabent, *Història i llegenda de la fragata de Sitges*, amb pròleg d'Agustí Alcoberro.

Publicació del número 32 de la Col·lecció Estudis Sitgetans, el llibre, de Francesc Borderia i Soler, *Històries del cinemes sitgetans*, amb pròleg de Vicenç Morando i Tarrés.

L'agost del 2011, publicació del número 138 del Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans, amb els treballs: *Les defenses militars i els bombardeigs a Sitges durant la guerra Civil (1936-1939) (I)* d'Àngels Parés i Corretger, *Festes, àpats i treball. Les diades de santa Tecla i Sant Bartomeu a l'edat mitjana (i II)* de Carme Muntaner i Alsina i la secció *Articles...*, de Francesc Parra i Mestres, amb *Crepuscles* de Manel Gibert i Miret.

El novembre del 2011, publicació del número 139 del Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans, amb els treballs: *La col·lecció d'autògrafs de Miquel Utrillo i Vidal (Sitges 1915 - Madrid 1990) (I)*, d'Elena Martínez Gay i Eva Maicas Martínez, *Les defenses militars i els bombardeigs a Sitges durant la Guerra Civil (1936-1939) (i II)*, d'Àngels Parés Corretger i la secció *Articles...*, de Francesc Parra Mestres, amb *Miralpeix*.

El febrer del 2012, publicació del número 140 del Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans, amb l'escrit de Vicenç Morando i Tarrés *Sitges del totxo a la crisi. 16 anys de Crònica Local*.

Elena Martínez Gay
Secretària

EL GRUP D'ESTUDIS SITGETANS

TREBALLA DES DE FA MÉS DE TRENTA-CINC ANYS
PER LA CULTURA SITGETANA
PUBLICANT LLIBRES I FENT CONFERÈNCIES I EXPOSICIONS
SOBRE TEMES LOCALS

SI VOLS AJUDAR-LO, FES-TE'N SOCI